

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102004/B/2019/36103158107631108

VPLYV CESTOVNÉHO RUCHU NA EKONOMICKÝ VÝKON
VYBRANÝCH KRAJÍN

Bakalárska práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

VPLYV CESTOVNÉHO RUCHU NA EKONOMICKÝ
VÝKON VYBRANÝCH KRAJÍN

Bakalárska práca

Študijný program: Podnikanie v cestovnom ruchu a službách

Študijný odbor: Cestovný ruch

Školiace pracovisko: Katedra služieb a cestovného ruchu

Vedúci záverečnej práce: Ing. Miroslava Čukanová, PhD.

Bratislava 2019

Martina Masnicová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu na tému Vplyv cestovného ruchu na ekonomický výkon vybraných krajín som vypracovala samostatne, podľa najlepšieho vedomia a svedomia a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum: 23.04.2019

Podpis študenta:

Pod'akovanie

Rada by som vyjadrila srdečné pod'akovanie vedúcej záverečnej práce Ing. Miroslave Čukanovej, PhD, za čas, ktorý mi venovala, trpezlivosť a pripomienky, ktoré mi poskytla pri vypracovávaní mojej záverečnej práce.

Abstrakt

MASNICOVÁ, Martina: *Vplyv cestovného ruchu na ekonomický výkon vybraných krajín.* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta.; Katedra služieb a cestovného ruchu. - Ing. Miroslava Čukanová, PhD. – Bratislava: OF EU, 2019, 45 s.

Hlavným cieľom bakalárskej práce je identifikovanie vplyvu cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť krajín s najvyšším počtom turistov v rámci Európskej únie. Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje 2 grafy, 11 tabuliek a 3 obrázkové prílohy. Prvá kapitola je venovaná teoretickému vymedzeniu pojmov cestovného ruchu a charakteristike jeho vplyvov na krajinu. V ďalšej časti sa charakterizuje hlavný cieľ práce a čiastkové ciele, ktoré napomáhajú dosiahnuť hlavný vytýčený cieľ. Ďalej sa orientuje na metodiku práce a metódy skúmania, kde sú uvedené informácie o zbere údajov a použití vedeckých metód v práci. Záverečná kapitola sa zaoberá výsledkami práce a diskusiou, kde sme identifikovali vývoj cestovného ruchu vo vybraných krajinách a zistili jeho vplyv na ekonomickú výkonnosť krajín. Výsledkom riešenia danej problematiky je zistenie vysokej závislosti medzi cestovným ruchom a HDP krajiny a podielom cestovného ruchu na zamestnanosti v krajine.

Kľúčové slová:

Cestovný ruch, ekonomická výkonnosť, zamestnanosť, HDP

Abstract

MASNICOVÁ, Martina: The impact of tourism on the economic performance of selected countries. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce.; Department of Services and Tourism - Ing. Miroslava Čukanová, PhD. – Bratislava: FC EU, 2019, 45 p.

The aim of the bachelor thesis is to identify tourism impact on economic performance of countries with highest number of tourists in European Union. The work is divided into 3 chapters, includes 2 graphs, 11 tables and 3 picture attachments. The first chapter theoretically determines tourism terms and describes its impact on countries. In the next part we define the main aim and partial objectives. It deals with methodology and methods of examination and collecting data that were used in the study. The final chapter focus on thesis results and discusses the results of tourism impact on economic performance of chosen countries. As result of our work we discovered that there is a high dependency between tourism and GDP and between tourism and employment rate of the country.

Key words:

Tourism, economic performance, employment, GDP

Obsah

Úvod	7
 1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	8
1.1 Teoretické vymedzenie pojmu cestovný ruch	8
1.2 Faktory ovplyvňujúce cestovný ruch	12
1.3 Vybrané vplyvy cestovného ruchu na krajinu	13
1.4 Najnavštevovanejšie krajiny cestovného ruchu	22
 2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	23
2.1 Metodika práce a metódy skúmania	23
 3 Výsledky práce a diskusia	27
3.1 Vývoj cestovného ruchu vo vybraných krajinách.	27
3.2 Vplyv cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť vybraných krajín.....	35
 Záver	40
 Zoznam použitej literatúry	42

Úvod

Cestovný ruch je v súčasnosti jedným z najdynamickejšie sa rozvíjajúcich odvetví a v hospodárskom, ale aj spoločenskom živote má veľký význam. Cestovný ruch je významne ovplyvnený životnou úrovňou obyvateľstva, zamestnanosťou a politickou či ekonomickou situáciou danej krajiny.

Vďaka rastu životnej úrovne vyspelých krajín milióny ľudí cestujú do rôznych destinácií po celý rok a hľadajú odpočinok, nové skúsenosti a dojmy. Rozvoj cestovania je masovou tendenciou, ktorá prináša veľký úžitok ekonomike krajín, kde tvorí vyššie percento hrubého domáceho produktu. Okrem toho sa s rozvojom cestovania vytvárajú pracovné miesta v odvetviach priamo alebo nepriamo súvisiacich s cestovným ruchom. Rozvoj cestovného ruchu je podmienený kultúrnymi či prírodnými atrakciami, kvalitou služieb a je veľmi citlivý na zmeny v krajine. Negatívne zmeny v krajine totiž ovplyvňujú ochotu ľudí cestovať do danej krajiny.

V záverečnej práci poskytujeme prehľad o ekonomickom rozmere cestovného ruchu. Naším hlavným cieľom bolo identifikovať vplyv cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť vybraných krajín. Objektom skúmania sa stali krajiny, ktoré vykazujú najvyššiu návštevnosť turistov v rámci Európskej únie. Sú nimi Francúzsko, Španielsko, Taliansko a Veľká Británia.

V prvej časti práce sme systematizovali pojmy týkajúce sa cestovného ruchu. Identifikovali sme faktory vplývajúce na rozvoj cestovného ruchu a zobrazili sme vplyvy cestovného ruchu na krajiny. Ďalšia časť rozoberá cieľ práce, metodiku a metódy skúmania, kde sme charakterizovali, akým spôsobom sme pri zostavovaní práce postupovali a aké metódy zberu údajov sme použili. V poslednej časti sme na základe vybraných ukazovateľov zobrazili vývoj cestovného ruchu, kde sme poukázali aj na jeho rastúcu tendenciu. Na záver sme pomocou korelačnej a regresnej analýzy identifikovali vplyv cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť. Pre porovnanie sme vybrali dve závislé premenné, a to zamestnanosť a HDP, a dve nezávislé premenné, návštevnosť a príjmy z cestovného ruchu.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Teoretické vymedzenie pojmu cestovný ruch

Pojem cestovný ruch sa začal skúmať až na začiatku 20. storočia, kedy došlo k jeho prudkému rozvoju. Novodobý cestovný ruch, ako dôsledok technického, ekonomického a sociálneho rozvoja, spájame najmä s obdobím priemyselnej revolúcie. Tento pojem sa najčastejšie spája so slovami ako voľný čas, zábava, pohostinnosť či odpočinok. Jeho definícia je ale oveľa zložitejšia. Cestovný ruch sa snažili zdefinovať mnohí výskumníci, pričom ku konsenzu nedospeli. Na definícii sa nezhodli ani dve najvýznamnejšie svetové organizácie WTO a OSN. Môže za to hlavne fakt, že cestovný ruch má interdisciplinárny charakter, a preto je predmetom skúmania viacerých vied.

Jedna z prvých definícií cestovného ruchu pochádza z roku 1910, kedy rakúsky ekonóm Herman Van Schullard opísal cestovný ruch ako súčet operácií najmä ekonomického charakteru, ktorý priamo súvisí so vstupom, pobytom a pohybom cudzinca v rámci určitého mesta alebo regiónu, alebo mimo neho.

V ekonomickej oblasti bola zaužívaná definícia, ktorá cestovný ruch definuje ako *„súhrn vzťahov a javov, ktoré vyplývajú z cestovania alebo pobytu osôb, pričom miesto pobytu nie je hlavným ani trvalým miestom bývania a zamestnania“* (Kaspar, 1975). Podobne definuje cestovný ruch aj Medzinárodné združenie vedeckých pracovníkov cestovného ruchu (AIEST).

V roku 1991 bola v Ottawe usporiadaná medzinárodná konferencia o štatistike cestovného ruchu, na ktorej Svetová organizácia cestovného ruchu UNWTO definovala cestovný ruch ako: *„činnosť osoby, ktorá cestuje na prechodnú dobu do miesta mimo jej bežného životného prostredia, pričom hlavný účel cesty je iný ako vykonávanie zárobkovej činnosti v navštívenom mieste.“* Cestovný ruch sa odlišuje od cestovania. Aby sa cestovný ruch mohol uskutočniť, musí dôjsť k presunu jednotlivca: jednotlivec musí cestovať s použitím akéhokoľvek druhu dopravných prostriedkov. Každá cesta za dovolenkou alebo služobnou cestou sa stáva súčasťou cestovného ruchu, ak je dočasná a uskutočňuje sa dobrovoľne, a neuskutočňuje sa za účelom zamestnať sa.

Z interdisciplinárneho charakteru cestového ruchu vychádza aj Gučík (2011), podľa neho má cestovný ruch ako ekonomická činnosť prierezový charakter, nie je organizačne

zjednotený, jeho produkt je veľmi heterogénny a je výsledkom mnohých ekonomických činností.

Autor Oriška (2011) dopĺňa definíciu cestovného ruchu o fakt, že cestovný ruch uspokojuje viacero potrieb súvisiacich s poznávaním, odpočinkom, spoločenským kontaktom, zdravím, zábavou, športovým či kultúrnym zážitkom.

Za všeobecne platnú definíciu cestovného ruchu považujeme definíciu od autorky Novackej (2014), ktorá tvrdí, že cestovný ruch je súbor aktivít uspokojujúcich potreby, ktoré súvisia s cestovaním ľudí mimo ich trvalého bydliska, pričom nezáleží či cestujú za oddychom, alebo je príčinou ich cestovania nepravidelná povinnosť.

1.1.1 Produkt cestovného ruchu

Podľa Gučíka (2006) je produktom cestovného ruchu všetko, čo sa ponúka na trhu cestovného ruchu a má schopnosť uspokojovať potreby návštevníkov. Je to súbor služieb vyprodukovaných cieľovým miestom, podnikmi a inštitúciami cestovného ruchu. Produkt si zákazník skladá zväčša sám kombináciou rôznych služieb.

V marketingu rozlišujeme tri úrovne produktu:

- všeobecný produkt – jadro, tvorené ponukou špecializovaných služieb (preprava, prenocovanie) a variabilnou primárnou ponukou cieľového miesta,
- očakávaný produkt – je produkt, s ktorým sa zákazník reálne stretáva a s ktorým sa producent môže odlíšiť od svojej konkurencie (prostredie, atmosféra, pohostinnosť, ochota pracovníkov, kvalita),
- širší produkt – poskytujúci dodatočný zážitok (prekvapenie, zľava, blahoželanie k sviatku).

Služby sa vyznačujú tým, že sú viazané na miesto a čas, nie je ich možné premiestňovať ani skladovať. Tovar sa vyrába, pričom služba sa poskytuje, z toho vyplýva aj nehmotný charakter služieb. Produkcia služieb a ich spotreba tvoria jednotu, preto kvalitu služieb nie je možné stanoviť pred jej spotrebou. Zákazník môže oceniť účinnosť a hodnotu služby až počas jej poskytovania alebo až po jej skončení.

Pri poskytovaní služieb často dochádza k informačnej asymetrii, kedy ekonomické subjekty vstupujúce do vzájomných trhových vzťahov majú rôznu mieru informácií ako druhá strana.

Službám vo všeobecnosti priradzujeme tieto vlastnosti:

- nemateriálnosť,
- neskladovateľnosť,
- neoddeliteľnosť,
- variabilita, premenlivosť,
- komplexnosť,
- neopakovateľnosť- jedinečnosť.

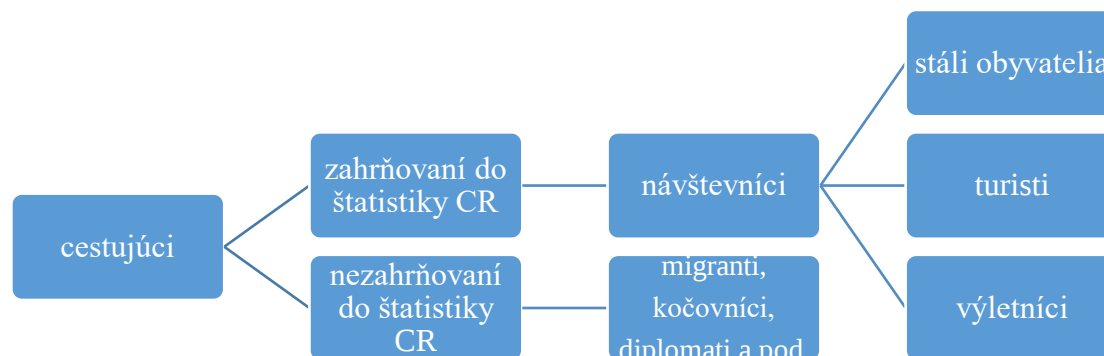
Okrem základných charakteristík, ktoré sú spoločné pre všetky služby, existujú ďalšie funkcie, ktoré sú obzvlášť dôležité pre služby cestovného ruchu. Sú to: sezónnosť a kolísanie dopytu. Pre väčšinu trhov cestovného ruchu je charakteristické, že dopyt sa medzi ročnými obdobiami značne mení. Výsledkom je, že počet obyvateľov sa v mnohých podnikoch cestovného ruchu v sezóne zvýši na 90 až 100 %, ale mimo sezóny klesne na 30 % alebo menej (Islamia, 2016).

1.1.2 Systém cestovného ruchu

Cestový ruch je systémom otvoreným a dynamickým, tvorený dvoma podsystemami, a to subjektom a objektom cestovného ruchu. Subjektom je návštevník cestovného ruchu, ktorý vystupuje na strane dopytu a predstavuje spotrebiteľa produktu cestovného ruchu. Na opačnej strane, strane ponuky, je objekt cestovného ruchu, ktorý je predmetom spotreby. V rámci cestovného ruchu ako systému existuje sústava väzieb nielen medzi jeho podsystemami (subjektom a objektom) a ich prvkami, ale aj medzi cestovným ruchom a inými systémami, ktoré tvoria jeho okolie (vonkajšie prostredie). Na cestovný ruch vplýva ekonomické, sociálne a kultúrne, technicko-technologické, politické, legislatívne a ekologické prostredie (Šefčík, 2010).

Subjektom (návštevníkom) cestovného ruchu je z ekonomického hľadiska každý, kto uspokojuje svoje potreby počas cestovania a pobytu mimo miesta trvalého bydliska spotrebou statkov a služieb cestového ruchu (Gučík, 2010). OSN (1991) návštevníkov delí do dvoch skupín podľa toho, či sa zahrňujú do štatistiky alebo nie.

Obrázok 1: Rozdelenie cestujúcich v cestovnom ruchu

Zdroj: vlastné spracovanie podľa OSN, 1991

Medzi návštevníkov zaraďujúcich sa do štatistiky radíme stálych obyvateľov, turistov a výletníkov. Stály obyvateľ je pre domáci cestovný ruch osoba žijúca aspoň šesť po sebe nasledujúcich mesiacov na tom istom mieste pred príchodom do iného miesta na kratšiu dobu ako šesť mesiacov. V zahraničnom cestovnom ruchu je to osoba, ktorá žije v krajine aspoň jeden rok pred príchodom do inej krajiny na kratšiu dobu ako jeden rok. Turista je návštevník cestujúci v rámci svojej krajiny alebo v zahraničí na dobu zahrňujúcu minimálne jedno prenocovanie, necestuje však dlhšie ako šesť mesiacov. Podľa dĺžky pobytu turistov rozdeľujeme na:

- turista na dovolenke - dovolenkár na danom mieste pobudne viac ako určený počet dní alebo nocí,
- krátkodobo pobývajúci turista - neprekračuje určený počet dní alebo nocí, absolvuje aspoň jedno prenocovanie,
- výletník - je takým subjektom cestovného ruchu, ktorý cestuje po dobu kratšiu ako 24 hodín, bez prenocovania.

Podľa definície OSN do štatistiky nezahrňame tranzitných cestujúcich, dočasných imigrantov, kočovníkov, pracovníkov v pohraničí, utečencov, príslušníkov armády v zahraničných posádkach, diplomatov a predstaviteľov konzulátov.

Objektom cestovného ruchu je všetko, čo sa môže stať cieľom zmeny miesta

pobytu – príroda, kultúra, hospodárstvo a spoločnosť (Bernecker, 1962).

1.2 Faktory ovplyvňujúce cestovný ruch

Medzi základné faktory ovplyvňujúce trh cestovného ruchu radíme vonkajšie prostredie. Toto prostredie delíme na politické, ekonomické, sociálne, kultúrne, technologické, legislatívne a ekologické.

Tabuľka 1: Faktory cestovného ruchu

Vonkajšie prostredie	Faktory
Politické a právne prostredie	• Politická stabilita • Bezpečnosť obyvateľov a turistov • Právne normy týkajúce sa cestovného ruchu
Ekonomické prostredie	• Úroveň nezamestnanosti • HDP
Sociálne prostredie	• Demografická štruktúra obyvateľstva
Kultúrne prostredie	• Vzdelanie • Hodnoty a tradície krajiny • Jazykové schopnosti obyvateľstva
Technologické prostredie	• Cestné komunikácie, železnice, letiská • Kapacita verejných dopravných prostriedkov
Ekologické prostredie	• Počet chránených území • Produkcia odpadu vplyvom CR • Kvalita vody a pôdy využívaných na CR

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Oohlala, 2013; Abbas, 2012

Cestovný ruch je závislý od vládnej politiky. Štát upravuje právne normy týkajúce sa cestovného ruchu, infraštruktúru, vzdelanie v oblasti cestovného ruchu, menovú, colnú a obchodnú politiku a samozrejme aj bezpečnosť pri cestovaní, toto všetko aktívne ovplyvňuje cestovný ruch. Štát môže napomôcť cestovnému ruchu napríklad aj zrušením vízovej povinnosti. Najväčším faktorom vplyvujúcim na cestovný ruch je bezpečnosť a politická stabilita. Vojnové konflikty znemožňujú účasť na cestovnom ruchu, podobne je to aj pri demonštráciách a motivovaných štrajkoch, ktoré ohrozujú napr. dopravu (Gučík, 2010).

Ekonomické prostredie ovplyvňuje cestovný ruch rôznymi prvkami ako sú miera inflácie, miera nezamestnanosti, HDP, stabilita meny, úroková miera a pod. Keď krajina prechádza ekonomickými turbulenciami a ľudia čelia problémom nezamestnanosti, cestovný ruch je nepriaznivo ovplyvnený. Naopak, keď sa ekonomike krajiny darí, ľudia si môžu dovoliť minúť peniaze na voľný čas, tým cestovný ruch rastie.

V rámci sociálneho prostredia je významným faktorom ovplyvňujúcim cestovný ruch demografická štruktúra spoločnosti (vek, pohlavie, veľkosť rodiny, sociálna situácia a pod.). Ďalším faktorom je zdravotná bezpečnosť, ktorá ovplyvňuje návštevnosť cieľových miest. Preto je očkovanie nutnosťou pred návštevou niektorých miest.

Kultúra a kultúrne prostredie aktívne vplýva na cestovný ruch spolu so vzdelanostnou úrovňou, hodnotami a postojmi, tradíciami, zvykmi a pod. Rozvojom cestovného ruchu dochádza k stretu rôznych kultúr. Takýto stret kultúr vyžaduje interkultúrnú vybavenosť pracovníkov cestovného ruchu a jazykovú schopnosť.

Informačné technológie zohrali v poslednom desaťročí dôležitú úlohu v odvetví pohostinstva a cestovného ruchu. Technológia pomohla znížiť náklady, zvýšiť prevádzkovú efektivitu a zlepšiť služby a skúsenosti zákazníkov. Zákazníci aj podniky môžu využívať vylepšené komunikačné, rezervačné a zákaznícke služby či rozvoj infraštruktúry (Entrempt, 2018).

Kvalita životného prostredia priamo ovplyvňuje rozvoj cestovného ruchu. Rozvoj masového cestovného ruchu môže mať deštruktívny dopad na kvalitu prírody. Opakom masového cestovného ruchu je ekologický cestovný ruch (Hesková, 1999). Nežiadúce zmeny v životnom prostredí, ako sú vysoké vetry, záplava, sucha a extrémna klíma, môžu nepriaznivo ovplyvniť cestovný ruch.

1.3 Vybrané vplyvy cestovného ruchu na krajinu

Vplyv cestovného ruchu možno rozdeliť do troch základných skupín: ekonomický, sociálno-kultúrny a ekologický. Tieto vplyvy sa analyzujú na základe údajov získaných podnikmi, vládami a priemyselnými organizáciami.

Vplyv cestovného ruchu na ekonomiku

Ekonomický potenciál cestovného ruchu je obrovský, je to zásluha najmä rastúcej životnej úrovne krajín, ako aj globalizácie. Najdôležitejším ekonomickým znakom činností cestovného ruchu je, že prispievajú k trom prioritným cieľom krajín: k tvorbe príjmov, zamestnanosti a devízových príjmov. V tomto ohľade môže odvetvie cestovného ruchu zohrávať dôležitú úlohu ako hnacia sila hospodárskeho rozvoja. Celosvetovo sa udáva, že podiel cestovného ruchu na HDP predstavuje 10,4 % a zamestnáva viac ako 11 % zamestnancov (World Travel & Tourism Council, 2019).

V mnohých krajinách je cestovný ruch odvetvím, kde vzniká najviac pracovných príležitostí. V Európskej únii je v cestovom ruchu podľa Európskej komisie zamestnaných 9 miliónov osôb a v priebehu 10 rokov sa vytvoria ďalšie 2 milióny pracovných príležitostí. Dôležitým faktom tohto vplyvu je, že zamestnáva vysoký podiel relatívne málo kvalifikovanej pracovnej sily, zvyčajne v regiónoch s nedostatkom iných pracovných príležitostí (UNWTO, 2014).

Najnavštevovanejším regiónom je Európa, a to vďaka jej rozmanitej ponuke destinácií. Počet turistov prichádzajúcich do Európy z Číny neustále narastá, narastá ale aj počet turistov z iných rozvíjajúcich sa ekonomík ako je napríklad Rusko či India. Najvyššiu dynamiku bude mať rast turistov do Ázie, to však neohrozí dominujúce postavenie Európy, ktorej podiel na celosvetovom cestovom ruchu je takmer 46 %.

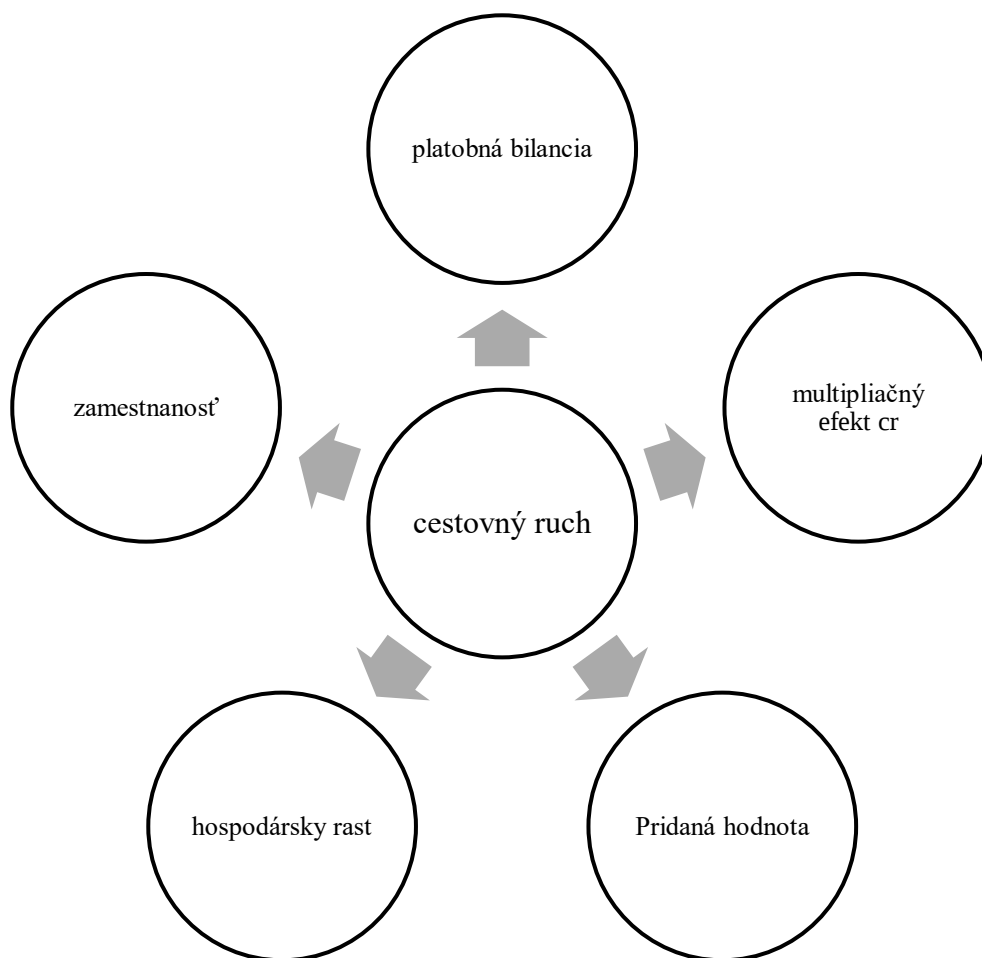
Veľkú výzvu, ale aj ekonomické efekty pre mnohé krajiny, prinesie odhadovaný nárast počtu príjazdov do Európy v roku 2020, nárast bude na úrovni 720 miliónov. Takýto nárast ale nemusí priniesť len pozitívne vplyvy, môže totižto viesť k vážnemu ohrozeniu životného prostredia Európy a kvality života jej občanov (UNWTO, 2013).

Pozitívne vplyvy cestovného ruchu na hospodárstvo krajiny sú zreteľné vo viacerých oblastiach, napríklad vo veľmi priaznivých vplyvoch na HDP, zamestnanosť, reštrukturalizáciu, podporu vzniku nových výrob a stimuláciu nových podnikateľských aktivít, zahraničnoobchodnú bilanciu, vzdelávanie, rozvoj IT a komunikácií, dopravu, legislatívu, kultúru, životné prostredie, rozvoj vidieka, rozvoj malého a stredného podnikania, podporu rozvoja nových interregionálnych aktivít atď. (Borovský – Niňajová, 2008).

Autorka Sabolová (2013) opisuje cestovný ruch ako veľmi prospešný pre krajiny, pretože generuje príjmy z externých zdrojov danej lokality. Rastúcim záujmom o cestovanie sa stimulujú investície do dopravnej infraštruktúry a infraštruktúry cestovného ruchu.

Prínosom je aj zvyšovanie životného štandardu a zvyšovanie príjmov z aktivít, ktoré plynú z cestovného ruchu.

Obrázok 2: Dopady cestovného ruchu na ekonomiku štátu

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Sun, 2015

Funkcia platobnej bilancie:

Táto funkcia sa prejavuje vo vzťahu k ekonomike štátu, t. j. na národnej úrovni. Devíza platobnej bilancie je pre mnohé štáty jediná možnosť kvantifikácie ekonomického významu pre daný štát. Platobná bilancia cestovného ruchu daného štátu je pomer medzi hodnotou produktov, ktoré sa v danej krajine predali cudzincom a hodnotou produktov, ktoré boli zakúpené domácim obyvateľstvom v zahraničí. Zahŕňa teda všetok platobný styk subjektov cestovného ruchu uskutočnený so zahraničím okrem obehu kapitálu. Vplyvy zahraničného cestovného ruchu medzi jednotlivými štátmi sa líšia v tom, či daný štát:

- prijíma návštevníkov cestovného ruchu, a tým dosahuje aktívny prebytok platobnej bilancie (definujeme ako incomingový cestovný ruch), ako príklady

krajín môžeme uviesť napr. Rakúsko, Taliansko, Španielsko, ale aj Českú republiku,

- vysielajú účastníkov cestovného ruchu, a tým dosahuje pasívny prebytok platobnej bilancie (jedná sa o outgoingový cestovný ruch), príkladom sú krajiny ako Japonsko, SRN.

Podľa Némčanského (1999) je aktívna strana platobnej bilancie tvorená:

- príjmami za ubytovanie a stravovanie zahraničných hostí v hotelových a kúpeľných zariadeniach a iných ubytovacích zariadeniach,
- príjmami dopravných podnikov od zahraničných účastníkov cestovného ruchu,
- príjmami z nákupov od zahraničných návštevníkov, najmä od jednodenných hostí,
- príjmami zo služieb poskytnutých zahraničným hosťom.

Do pasívnej strany platobnej bilancie patria:

- výdavky domácich obyvateľov za služby cestovného ruchu v zahraničí,
- výdavky domáceho obyvateľstva za medzinárodnú dopravu, ktoré plynú do zahraničia.

Multiplikačný efekt cestovného ruchu:

O tom, o koľko sú príjmy cestovného ruchu vyššie ako výdavky, ktoré ich vyvolali, hovorí multiplikátor cestovného ruchu. Multiplikátor cestovného ruchu hodnotí účinnosť tvorby hodnoty a príjmov v národnom hospodárstve. Multiplikačný efekt cestovného ruchu je vysoký pre regionálne hospodárstvo vtedy, keď je dominantné vnútroregionálne prelievanie príjmov cestovného ruchu. Primárne príjmy v tomto prípade plynú do regionálneho poľnohospodárstva, obchodu a živností. Tieto príjmy sa potom znova stávajú výdavkami v prospech regiónu, v ktorom vznikli. Výška multiplikátora závisí od hospodárskej sebestačnosti, šírky štruktúry národného hospodárstva a od stupňa jeho rozvoja. Ak je rozvoj hospodárstva na nižšej úrovni, znamená to, že príjmy získané z cestovného ruchu rýchlejšie unikajú z hospodárskeho obehu. Multiplikátor cestovného ruchu závisí na objeme dovozu, čo znamená, že čím je objem dovozu nižší, tým vyšší je multiplikátor príjmov a závisí na veľkosti a vyspelosti národného hospodárstva a na štruktúre daného národohospodárskeho odvetvia a sklonu ku spotrebe. Vyšší sklon ku

spotrebe znamená vyšší multiplikátor príjmov, podmienkou je, že sa spotreba musí realizovať v danom národnom hospodárstve (Borovský – Niňajová, 2008).

Cestovný ruch a pridaná hodnota:

Cestovný ruch je odvetvie, ktoré je materiálovo a surovinovo nenáročné, a ktoré produkuje obrovský podiel pridanej hodnoty (Borovský – Niňajová, 2006). Pridanú hodnotu vytvárajú aktivity cestovného ruchu tým, že vstupujú ako zamestnávateľ, teda generujú nové pracovné miesta, umožňujú pozemkovú rentu a generujú kapitálové príjmy. Pridaná hodnota sa z krátkodobého hľadiska charakterizuje ako príspevok k tvorbe HDP, z dlhodobého hľadiska sa charakterizuje ako príspevok k zvýšeniu národného majetku (Borovský – Niňajová, 2008).

Cestovný ruch a hospodársky rast:

Podiel cestovného ruchu na tvorbe HDP je rôzny, vyplýva to aj z analýzy výkonnosti vybraných krajín. Cestovný ruch v Európskej únii produkuje priemerne 13 % podiel na tvorbe HDP, v závislosti od jednotlivých štátov, ale variuje medzi hodnotami od 3 % - 80 %. Viac než 2 milióny podnikov zamestnávajúcich okolo 9 miliónov osôb sa podieľa svojou činnosťou na tvorbe HDP. Podniky tak vytvárajú potenciál, pre ktorý do odvetvia plynú nemalé investície. Okrem toho cestovný ruch tvorí viac ako 8 % hodnoty exportu tovarov a skoro 35 % inkasa obchodných služieb vo svete (Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky, 2013).

Faktor zamestnanosti:

Podľa Gučíka (1999) cestovný ruch aktívne ovplyvňuje priamu zamestnanosť a taktiež vyvoláva aj nepriamu zamestnanosť v nadväzných odvetviach. Ekonomické aktivity súvisiace s cestovným ruchom (ale nie nevyhnutne závislé len na cestovnom ruchu) zamestnávajú v Európskej únii viac ako 13 miliónov ľudí. Takmer 8 miliónov týchto ľudí pracuje v potravinárskom a nápojovom priemysle, zatiaľ čo 2 milióny sú zamestnané v doprave. Sektor ubytovania (bez nehnuteľností) predstavuje v EÚ 2,7 milióna pracovných miest; cestovné agentúry a cestovné kancelárie predstavujú len niečo málo cez pol milióna. Tri priemyselné odvetvia, ktoré sú takmer výlučne závislé na cestovnom ruchu (ubytovanie, cestovné agentúry/cestovné kancelárie, letecká doprava) zamestnávajú v EÚ 3,6 milióna ľudí. Odvetvia cestovného ruchu predstavujú 21 % ľudí zamestnaných v sektore služieb.

Keď sa pozrieme na celkovú nefinančnú podnikateľskú sféru, odvetvie cestovného ruchu predstavuje 9 % zamestnaných ľudí (Eurostat, 2016).

Satelitný účet cestovného ruchu:

Satelitný účet cestovného ruchu (TSA) je štandardným štatistickým rámcom a hlavným nástrojom ekonomického merania cestovného ruchu. Bol vyvinutý Svetovou organizáciou cestovného ruchu (UNWTO), Organizáciou pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD), Štatistickým úradom Európskych spoločenstiev (Eurostat) a Štatistickým oddelením OSN (OECD, 2008). Satelitný účet sleduje vplyv cestovného ruchu, z ktorého vytvára súhrnnú bázu pre národné štatistiky, čím prispieva k ich vyššej hodnovernosti a účelnosti (Hajnovičová – Sečánska, 2009). Cieľom satelitného účtu je číselne vykázať podiel ekonomických prínosov jednotlivých odvetví generovaných cestovným ruchom (Kuliffay, 2016):

- pre tvorbu HDP,
- pre zvýšenie zamestnanosti,
- na rozvoj investícií.

Satelitný účet cestovného ruchu sa vyznačuje týmito charakteristikami (Goeldner - Richie, 2014) :

- poskytuje dôveryhodné údaje o ekonomickom vplyve cestovného ruchu a s tým súvisiacu zamestnanosť,
- je to štandardný rámec organizácie štatistických údajov o cestovnom ruchu,
- predstavuje novú medzinárodnú formu schválenú štatistickou komisiou OSN,
- predstavuje nástroj na prípravu ekonomických stratégií vzťahujúcich sa na rozvoj cestovného ruchu,
- poskytuje údaje o vplyve cestovného ruchu na platobnú bilanciu štátu,
- poskytuje informácie o charakteristikách ľudských zdrojov v cestovnom ruchu .

Vplyv cestovného ruchu na životné prostredie

Ochrana životného prostredia vo vzťahu k cestovnému ruchu je nevyhnutnou súčasťou politiky dosiahnutia trvalo udržateľného rozvoja. Pod pojmom trvalo udržateľný

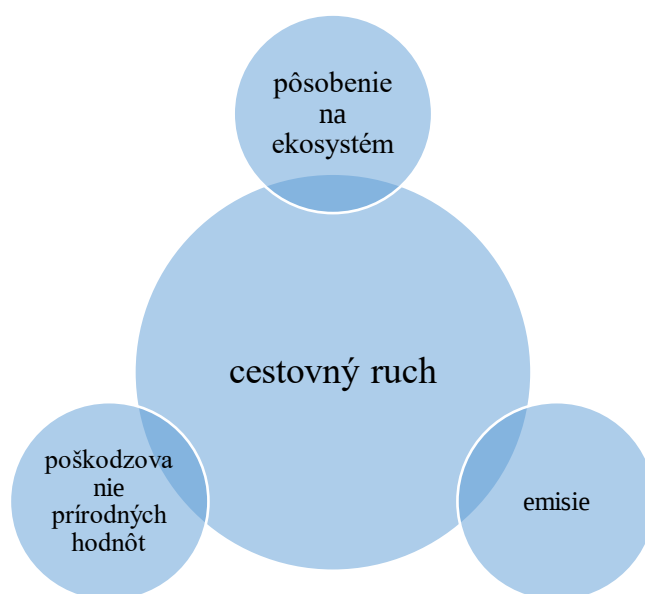
rozvoj rozumieme vzájomnú závislosť medzi prostredím a rozvojom územia v snahe o dosiahnutie lepšej kvality života pre každého. Trvalo udržateľný rozvoj môžeme definovať ako taký, ktorý uspokojuje potreby súčasnej generácie bez toho, aby obmedzoval schopnosť budúcich generácií uspokojovať ich vlastné potreby. Aplikovať princípy trvalo udržateľného rozvoja v rámci regionálneho rozvoja sa jednoznačne prejavuje aj v oblasti cestovného ruchu. Štúdiom negatívnych vplyvov cestovného ruchu či rastom počtu turistov v destináciách sa zaoberali niektorí odborníci už v 60. rokoch minulého storočia. Termín udržateľný rozvoj sa začal používať od konca 80. rokov 20. storočia. Zhoršujúci sa stav životného prostredia má negatívny vplyv na využitie daného územia pre rekreáciu. Nároky na kvalitu a atraktivnosť životného prostredia v oblasti cestovného ruchu sú oveľa vyššie ako v ostatných hospodárskych odvetviach. Preto je nevyhnutné zosúladiť tieto dva ciele - teda cieľ ochrany životného prostredia a cieľ optimálneho využitia prírodného potenciálu danej destinácie cestovného ruchu z hľadiska turistiky. Z dlhodobého hľadiska sa pre účinnú ochranu, ale aj rozvoj prírodného prostredia destinácie, ponúkajú tieto dve možnosti: územné plánovanie a opatrenia na odstránenie alebo zníženie emisií (Vaško, 2002).

Tabuľka 2: Dopady cestovného ruchu na prírodné prostredie

Pozitívne	Negatívne
ochrana vybraného prírodného prostredia a súčasne prevencia pred jeho ďalším znehodnotením	znečistenie (voda, vzduch, hluk, odpad)
ochrana historických pamiatok a budov	úbytok prírodnej krajiny a poľnohospodárskej pôdy
vizuálne a estetické zlepšenie územia	úbytok otvoreného priestranstva
čisté prostredie	ničenie fauny a flóry
možnosť poskytovania peňazí na zachovanie prírodných biotopov	zmena mikroklimy
pomoc pri vytváraní národných parkov či rezervácií voľne žijúcich živočíchov	znehodnotenie krajiny, historických miest a pamiatok

Zdroj: vlastné spracovanie Kučerová, 1997

Obrázok 3: Dopady cestovného ruchu na životné prostredie

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Nag, 2018

Pôsobenie na ekosystémy:

Aktivity návštevníkov a prevádzkovateľov zariadení cestovného ruchu prispievajú k šíreniu alochtónnych druhov (rastlinných a živočíšnych druhov), ktoré boli premiestnené ľuďmi do daného miesta odinakiaľ. V prípade cestovného ruchu sa jedná napríklad o semená rastlín, mikroorganizmy, drobné živočíchy a zárodky živočíchov, ktoré návštevníci neúmyselne prenášajú na topánkach, odevy, v potravinách, vo vnútri tráviaceho traktu a na povrchu dopravných prostriedkov. Veľkou hrozbou pre ekosystémy je zavlečenia alochtónnych druhov do chránených území (národných parkov, chránených krajinných oblastí). V týchto chránených oblastiach sú pôvodné ekosystémy, v ktorých je ich zachovanie nutné pre udržanie ekologickej stability v krajine a zachovanie prírodných hodnôt pre ďalšie generácie. Negatívny dopad rozvoja cestovného ruchu v citlivých ekosystémoch má za následok znižovanie druhovej rozmanitosti (Sunlu, 2003).

Emisie:

Podľa vedcov z Univerzity v Sydney tvorí až desatinu z celkových emisií na svete globálny cestovný ruch, pričom podľa nich globálny cestovný ruch rastie rýchlejšie ako medzinárodný obchod. Najnovšia štúdia tvrdí, že uhlíková stopa globálneho cestovného ruchu je približne štyrikrát väčšia než bolo predtým zaznamenané a predstavuje asi jednu

dvanástinu svetových emisií. Do roku 2025 sa môže uhlíková stopa globálneho cestovného ruchu zväčšiť o viac ako 40 %, ak budú naďalej pokračovať najnovšie trendy a ak svetová ekonomika narastie podľa očakávaní (San, 2018).

Poškodzovanie prírodných hodnôt:

Návštevníci v cestovnom ruchu mnohokrát úmyselne poškodzujú prírodné hodnoty, znehodnocujú pamiatky, poškodzujú živočíšne alebo rastlinné druhy, nerasty, fosílie či horniny. Príkladom poškodzovania prírodných hodnôt je aj prevádzkovanie motorových člnov, potápanie a tým ničenie korálových útesov.

Vplyv cestovného ruchu na socio-kultúrne prostredie

Cestovný ruch ovplyvňuje hodnoty obyvateľov, ich každodenné skúsenosti či spôsob života. Vplýva na štruktúru komunity, rodinné vzťahy, životný štýl aj morálku. Cestovný ruch môže na socio-kultúrne prostredie pôsobiť pozitívne aj negatívne, preto tieto vplyvy nie sú až také jednoznačné. Okrem iného môže cestovný ruch napomáhať k zvyšovaniu povedomia o finančnej hodnote prírodných ako aj kultúrnych pamiatok a stimulovať pocit hrdosti, záujem zachovať národné či miestne dedičstvo (Novacká – Litomerický – Čukanová, 2017).

Demonštračný efekt je základný rys sociálnych a kultúrnych aspektov, pri ktorom domáce obyvateľstvo napodobuje správanie turistov. Ďalším dopadom cestovného ruchu je dualizácia spoločnosti, pri ktorej dochádza k jej deleniu na bohatých a chudobných. Proces turistickej iritácie opisuje vývoj vzťahov medzi autochtónnym obyvateľstvom a účastníkmi cestovného ruchu a patrí tiež medzi negatívne vplyvy cestovného ruchu (Freyer, 2006).

Cestovný ruch môže dokonca viesť aj k akulturácii. Akulturácia je procesom kultúrnych a spoločenských zmien, je výsledkom trvalého a dlhodobého kontaktu s inou kultúrou, kedy má jedna skupina výrazne nižšiu úroveň. Miestne obyvateľstvo prijíma prvky kultúry turistov, pričom sú prvky ich vlastnej kultúry postupne vytláčané. Ovplyvňovanie turistov miestnou, autochtónnou kultúrou, je však podstatne menšie. Zmena kultúry má pozitívne aj negatívne dopady a môže zmeniť životný štýl miestnej komunity a znížiť tak atraktivitu danej destinácie (Milotová, 2011).

Kultúrne správanie príslušníkov rôznych národov je zjednocované do značnej miery globalizáciou a internacionalizáciou, v rámci hľadiska dopytu po zážitkoch sa ale stále

odlišuje. Táto odlišnosť je najmä dôsledkom odlišnej tradície a stupňa ekonomickej úrovne krajiny (Šitárová – Hrinda, 2009).

1.4 Najnavštevovanejšie krajiny cestovného ruchu

Hlavným cieľom našej bakalárskej práce bolo zistiť, ako vplýva cestovný ruch na ekonomickú výkonnosť najnavštevovanejších krajín EÚ. UNWTO každoročne vydáva publikáciu týkajúcu sa trendov v cestovnom ruchu, v tejto publikácii môžeme vidieť, ktoré destinácie cestovného ruchu boli turistami najviac vyhľadávané.

Tabuľka 3: Top destinácie cestovného ruchu

Poradie	2015	2016
1. Francúzsko	84,5	82,6
2. USA	77,5	75,9
3. Španielsko	68,2	75,3
4. Čína	56,9	59,3
5. Taliansko	50,7	52,4
6. Veľká Británia	34,4	35,8
7. Nemecko	35,0	35,6
8. Mexiko	32,1	35,1
9. Thajsko	29,9	32,6
10. Turecko	39,5	30,3

Zdroj: vlastné spracovanie podľa UNWTO, 2018

V tabuľke a na obrázku môžeme vidieť, že najnavštevovanejšími krajinami EÚ sú Francúzsko, Španielsko, Taliansko a Veľká Británia. Tieto krajiny patria medzi najvyhľadávané destinácie na celom svete. V praktickej časti našej práce sa teda budeme zaoberať práve týmito krajinami.

2 Ciel' práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo identifikovanie vplyvu cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť krajín s najvyšším počtom turistov v rámci Európskej únie. Na dosiahnutie cieľa bolo nutné naplniť aj čiastkové ciele v teoretickej ako aj praktickej časti.

Čiastkové ciele v teoretickej časti:

- Systematizovať poznatky v oblasti cestovného ruchu.
- Identifikovať hlavné faktory, ktoré ovplyvňujú rozvoj cestovného ruchu.
- Vysvetliť vplyvy cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť krajiny.

Čiastkové ciele praktickej časti:

- Identifikovať vývoj cestovného ruchu vo vybraných krajinách.
- Zistiť vplyv cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť vybraných krajín.

K uvedeným cieľom v praktickej časti sme stanovili nasledovné výskumné otázky:

1. Ako sa vyvíjal cestovný ruch za sledované obdobie vo vybraných krajinách?
2. Aké faktory ovplyvňujú rozvoj cestovného ruchu?

2.1 Metodika práce a metódy skúmania

Prostredníctvom teoretických a empirických metód sme pristupovali k naplneniu hlavného cieľa. V teoretickej časti využívame všeobecné teoretické metódy, ktorými sú metóda abstrakcie, metóda analýzy a syntézy a metóda indukcie a dedukcie. V praktickej časti predkladanej bakalárskej práce boli uplatnené najmä empirické metódy, predovšetkým štatistické a komparatívne. V teoretickej časti sme využívali analýzu dostupných teoretických poznatkov získaných z elektronických a knižných bibliografických zdrojov domácich a zahraničných autorov. Zdroje boli dostupné prostredníctvom Slovenskej ekonomickej knižnice Ekonomickej univerzity v Bratislave. Pre identifikovanie výkonnosti vybraných krajín boli využité štatistické údaje WBG, WTTC a Eurostatu. Dáta získané z uvedených databáz sa stali základom pre tvorbu vývojových grafov, korelačných a regresných analýz. Údaje boli spracované v programe MS Excel.

Korelačná analýza je analýza závislosti dvoch premenných. Skúma, či sledované ukazovatele spolu korelujú, a ak áno, aká silná je miera ich vzájomnej závislosti a aký je jej charakter. Ukazovateľom tejto závislosti je koeficient korelácie $r(x, y)$. Túto súvislosť vyjadruje štatistická kovariancia – $k(x, y)$, $cov(x, y)$:

$$k(x, y) = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})$$

Ak poznáme $k(x, y)$, potom korelačný koeficient počítame:

$$r(x, y) = \frac{k(x, y)}{s_x s_y}$$

Koeficient korelácie nadobúda hodnoty od -1 po 1 . Ak je koeficient rovný nule, medzi premennými neexistuje závislosť. Vo všeobecnosti platí, že hodnota koeficientu korelácie v rozmedzí $(-1; -0,7)$ alebo $(0,7; 1)$ vyjadruje vyššiu mieru vzájomnej závislosti, $(-0,7; 0,4)$ a $(0,4; 0,7)$ strednú závislosť a hodnoty $(-0,4; 0)$ a $(0; 0,4)$ vyjadrujú malú závislosť.

Na odhad hodnôt jednotlivých neznámych sme použili nástroj Analýzy dát Korelácia.

Regresná analýza je štatistická metóda, ktorá sa pokúša určiť silu vzťahu medzi jednou závislou premennou (Y) a radom ďalších nezávislých premenných (X). V jednoduchom lineárnom modeli je ako regresná funkcia použitá lineárna funkcia, teda priamka. Model môžeme zapísať v tvare :

$$y = b_0 + b_1 * x$$

y – odhad hodnôt závislej premennej

b_0 – lokujúca konštanta

b_1 – regresný koeficient

x – hodnoty nezávislej premennej

Na odhad hodnôt jednotlivých neznámych sme použili nástroj Analýzy dát Regresia.

2.1.2. Charakteristika objektu skúmania

Objektom skúmania sa stali krajiny, ktoré vykazujú najvyššiu návštevnosť turistov v rámci Európskej únie.

Francúzsko

Francúzsko je najnavštevovanejšou krajinou na svete. Cestovný ruch vo Francúzsku má dlhoročnú históriu, vďaka za to nielen svojej ekonomickej sile, politickej stabilite a geografickej polohe, ale aj mnohých pamiatkam, krásnej krajine a v neposlednom rade aj Parížu, najnavštevovanejšiemu mestu sveta. Povrch krajiny je veľmi rôznorodý, počnúc juhovýchodným pobrežím, kde sú pláže, ktoré sú domovom Francúzskej riviéry, cez týčiace sa hory na juhu a východe, vrátane najvyššieho vrchu Európy Mont Blanc.

Španielsko

Ako druhá turistická destinácia v Európe má Španielsko čo ponúknuť. Väčšina turistov, ktorí navštevujú Španielsko, prichádza kvôli moru, piesku a slnku. Španielsko tiež ponúka bohaté prírodné prostredie, historické dedičstvo, široké otvorené priestory, mestá, dediny či hrady. Veľká časť Španielska leží v nadmorskej výške viac ako 1000 metrov, a preto pohoria v niektorých častiach Španielska ponúkajú možnosti zimných športov. Najobľúbenejšie španielske lyžiarske strediská sa nachádzajú v Pyrenejách, v blízkosti francúzskych hraníc.

Taliansko

Taliansko je piatou najnavštevovanejšou krajinou na svete a krajinu ročne navštívi približne 43,7 milióna turistov. Títo turisti navštevujú najmä prosperujúcu taliansku kultúru, históriu, umenie, kuchyňu a módu. Miláno sa stalo obľúbeným a zaznamenalo nárast turistov, pretože sa stalo známym obchodným a módnym mestom Talianska. Rím, ktorý je jednou z najdôležitejších turistických destinácií na svete a je tretím najnavštevovanejším mestom v Európskej únii, tiež zaznamenal nárast.

Veľká Británia

Veľká Británia je šiestou najnavštevovanejšou krajinou na svete. Má rozmanitú scenériu, ponúka bohatú históriu a kultúru. Krajina významne prospieva svojou kultúrou, jazykom, literatúrou, hudbou, divadlom a filmom. Hlavné mesto – Londýn - je centrom módy, jedla, nákupov, slávnych ikonických budov a pamiatok. Chester, 2000 rokov staré mesto, sa môže pochváliť historickým a kultúrnym dedičstvom a tiež architektúrou čierno-bielej obnovy. Lake District je druhým najväčším národným parkom vo Veľkej Británii, je známy vďaka turistike a horolezectvu.

3 Výsledky práce a diskusia

3.1 Vývoj cestovného ruchu vo vybraných krajinách.

Objektom nášho skúmania sa stali najnavštevovanejšie krajiny. Sú nimi Francúzsko, Španielsko, Taliansko a Veľká Británia. Vývoj cestovného ruchu v uvedených krajinách za obdobie 2012 - 2017 sme sa rozhodli sledovať cez nasledovné ukazovatele:

- podiel cestovného ruchu na zamestnanosti,
- podiel cestovného ruchu na HDP,
- príjmy a výdavky cestovného ruchu,
- podniky cestovného ruchu,
- počet prenocovaní,
- pridanú hodnotu cestovného ruchu.

Medzi faktory ovplyvňujúce cestovný ruch v ekonomickom prostredí patrí aj faktor zamestnanosti. V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť prehľad podielu cestovného ruchu na zamestnanosti v sledovanom období.

Tabuľka 4: Podiel cestovného ruchu na zamestnanosti (v %)

Krajina	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Francúzsko	10,3	10,6	10,5	10,6	10,4	10,5
Španielsko	13,7	13,7	14,2	14,2	14,4	14,7
Taliansko	12,7	13,3	13,8	14,4	14,4	14,7
Veľká Británia	11,9	12,1	10,8	11,1	11,4	11,8

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WTTC, 2018

Cestovný ruch sa najviac podieľal na zamestnanosti v Španielsku a Taliansku, a to presne 14,7 %. Za sledované obdobie v týchto krajinách nedošlo k žiadnej výraznej zmene a podiel na cestovom ruchu mal rastúcu tendenciu. Druhý najvyšší podiel cestovného ruchu na zamestnanosti vykazovala Veľká Británia, kde tento podiel predstavoval hodnotu 11,8 %. Výraznejšiu zmenu môžeme vidieť v roku 2014, kde podiel na zamestnanosti klesol o 1,3 %. V rámci porovnávaných krajín malo najnižší podiel cestovného ruchu na zamestnanosti

Francúzsko. Za sledované obdobie Francúzsko zaznamenalo pokles podielu cestovného ruchu na zamestnanosti až dvakrát. Po prvýkrát sa pokles objavil v roku 2014, podobne ako v prípade Veľkej Británie. Rok 2014 nebol pre svetové hospodárstvo najsilnejším rokom, čo sa mohlo na takejto zmene podpísať, nie je však možné jednoznačne identifikovať, čo pokles spôsobilo. Druhý pokles podielu cestovného ruchu na zamestnanosti vo Francúzsku nastal v roku 2016. Francúzsko dlhodobo bojovalo s nezamestnanosťou a v roku 2016 tu bolo nezamestnaných až 10,2 % ľudí.

Základnou makroekonomickou veličinou, ktorá sa používa na meranie výkonnosti ekonomiky je HDP. Pre zobrazenie vplyvu cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť sme teda zobrazili jeho podiel na HDP.

Tabuľka 5: Podiel cestovného ruchu na HDP

Podiel na HDP	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Francúzsko						
Percentuálne vyjadrenie	9,1	9,6	9,5	9,5	9,3	9,4
USD (v miliónoch)	244,869	269,147	270,327	231,999	229,623	242,235
Španielsko						
Percentuálne vyjadrenie	13,8	13,8	14,1	14,0	14,2	14,5
USD (v miliónoch)	183,747	188,235	195,115	168,432	175,42	192,262
Veľká Británia						
Percentuálne vyjadrenie	10,5	10,4	9,9	10,1	10,5	11,0
USD (v miliónoch)	282,206	286,39	300,832	293,586	279,243	288,942
Taliansko						
Percentuálne vyjadrenie	11,1	11,7	12,1	12,7	12,7	13,0
USD (v miliónoch)	230,908	248,532	261,852	233,523	237,686	253,425

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WTTC, 2018

Najvyšší podiel cestovného ruchu na HPD, 14,5 %, dosiahlo Španielsko. Podiel Španielska sa každým rokom zvyšoval a od roku 2012 jeho podiel narástol o 0,7 %. Nasleduje Taliansko, ktoré od roku 2012 zaznamenalo najvyšší rast podielu cestovného ruchu na HDP. V roku 2012 bol jeho podiel len na úrovni 11 %, no do roku 2017 narástol o 1,9 %. Pri sledovaní vývoja Veľkej Británie môžeme opäť vidieť pokles v roku 2014, podobne ako to bolo aj pri sledovaní podielu na zamestnanosti. Od roku 2014 sa vo Veľkej Británii začalo výraznejšie diskutovať o Brexite a okrem už spomínaného problému sa aj toto mohlo podpísať na poklese podielu cestovného ruchu na HDP. Podiel cestovného ruchu na HDP Francúzska bol v roku 2017 9,4 %, no najvyššiu hodnotu dosahoval roku 2013. Rok 2016 nebol pre cestovný ruch vo Francúzsku najšťastnejší a okrem poklesu podielu na zamestnanosti klesol aj jeho podiel na HDP. Je možné, že za zmenu sú zodpovedné teroristické útoky, ku ktorým tu došlo v novembri roku 2015, a pri ktorých zahynulo až 130 obetí.

Tabuľka 6 nám predstavuje ďalší z ekonomických ukazovateľov cestovného ruchu a tým sú príjmy a výdavky cestovného ruchu.

Tabuľka 6: Príjmy a výdavky cestovného ruchu (v mil. USD)

Krajina	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Francúzsko						
Príjmy	64000	66060	67382	66419	62965	69894
Výdavky	50087	52448	58446	47697	48760	50329
Španielsko						
Príjmy	57877	62584	65099	56532	60605	68437
Výdavky	15401	16434	17969	17347	19284	22321
Taliansko						
Príjmy	40960	43829	45547	39420	40373	44548
Výdavky	26249	26950	28857	24417	24982	27883
Veľká Británia						
Príjmy	52508	56368	63035	65454	61894	51474
Výdavky	79491	81590	85921	90021	87754	71671

Zdroj: vlastné spracovanie podľa The World Bank, 2019

Najvyššie príjmy z cestovného ruchu generuje Francúzsko. V roku 2017 zaznamenalo príjmy vo výške 69894 miliónov amerických dolárov. Už v roku 2012 Francúzsko generovalo vyššie príjmy ako Taliansko či Veľká Británia v roku 2017. Od roku 2012 do roku 2017 sa jeho príjmy zvýšili o 9 %. Opäť treba zvýrazniť problematický rok 2016, kedy tak ako predchádzajúce ukazovatele klesli aj príjmy.

Výdavky Francúzsku narástli o 3,2 %, avšak oproti roku 2014, kedy boli jeho výdavky najvyššie, ide o pokles o 13,89 %. Príjmy z cestovného ruchu Španielska dosiahli v roku 2017 hodnotu 68437 miliónov amerických dolárov, narástli tak oproti roku 2016 o 15,75 % a oproti roku 2012 až o 44,93 %. Ak porovnáme Španielsko a Francúzsko, zistíme, že príjmy Španielska sú oproti príjmom Francúzska nižšie len o 2 %, no jeho výdavky sú výraznejšie nižšie, a to o 55 %. Krajina s tretím najvyšším príjmom z cestovného ruchu je Veľká Británia. Jej príjmy za rok 2017 predstavovali 51474 miliónov, čo je najmenej za sledované obdobie. Paradoxom je, že zatiaľ čo v roku 2014 podiel cestovného ruchu na zamestnanosti, rovnako ako aj podiel na HDP, v Británii klesol, jej príjmy z cestovného ruchu sa oproti roku 2013 výrazne zvýšili. Poklesli až v roku 2016. Veľká Británia generuje spomedzi porovnávaných krajín najvyššie výdavky na cestovný ruch, a to počas celého sledovaného obdobia. Najvyššiu hodnotu výdavkov dosahovala v roku 2015, a to 90021 miliónov dolárov. V roku 2017 dokázala výdavky na cestovný ruch znížiť oproti roku 2015 o 20,38 %. Najnižšie hodnoty príjmov z cestovného ruchu dosahovalo Taliansko. V roku 2017 bola hodnota jeho príjmov najvyššia za sledované obdobie, a to konkrétne 44548 miliónov dolárov. Keď porovnáme príjmy posledného Talianska a prvého Francúzska, zistíme, že rozdiel medzi nimi je 36,26 %. V roku 2017 Taliansko vykázalo výdavky na cestovný ruch v hodnote 27883 miliónov dolárov, to je nárast oproti roku 2016 o 11,61 %.

Dôkazom rozvoja cestovného ruchu je pozitívny trend vývoja počtu turistov, o ktorom svedčí počet prenocovaní v zariadeniach cestovného ruchu.

Tabuľka 7: Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Španielsko						
Rezidenti	139281970	136764221	144327228	152808273	160400822	165292267
Nerezidenti	243389006	252447766	259635794	269418103	294556428	305907462
Spolu	382670976	389211987	403963022	422226376	454957250	471199729
Francúzsko						
Rezidenti	275487105	275874900	271406467	279587890	280850016	299558737
Nerezidenti	125038453	132251136	130908700	130464997	123913410	133499991
Spolu	400525558	408126035	402315167	410052887	404763426	433058728
Taliansko						
Rezidenti	200116495	191992233	190978299	200155956	203540299	209970369
Nerezidenti	180594988	184793382	186792507	192607930	199421814	210658786
Spolu	380711483	376785615	377770806	392763886	402962113	420629155
Veľká Británia						
Rezidenti	198109000	192985000	:	189788000	196903030	:
Nerezidenti	105455528	:	:	275650028	279453071	:
Spolu	303564528	:	:	465438028	476356101	:

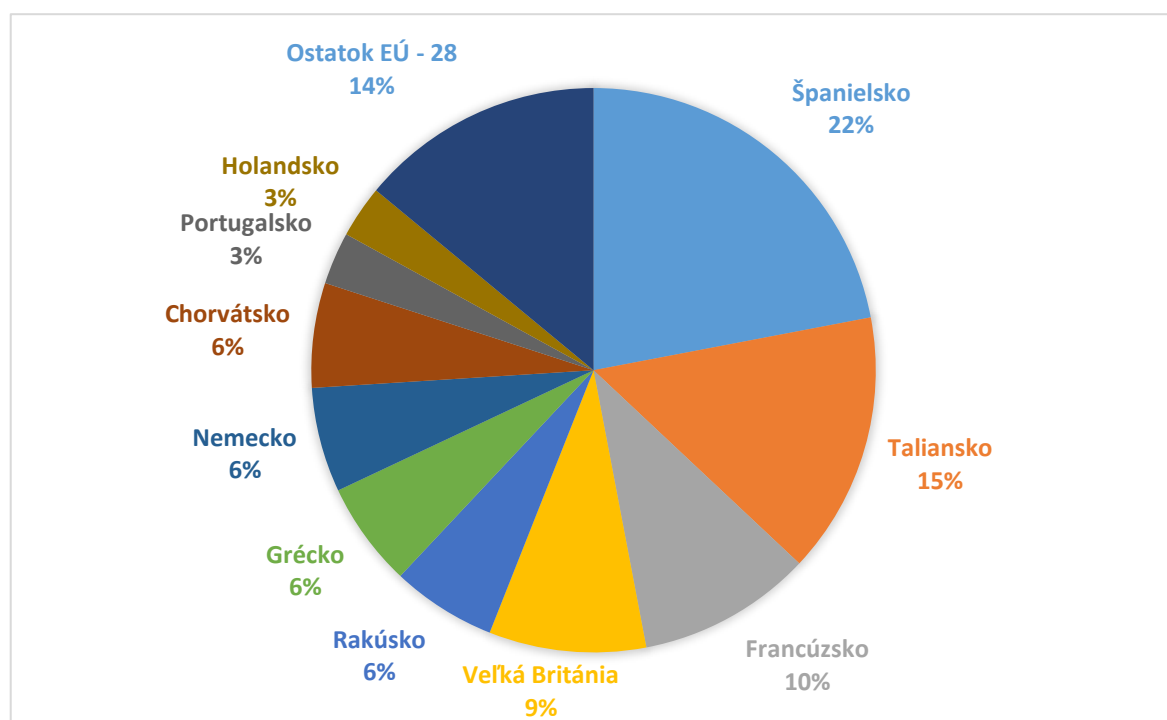
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Eurostat, 2017

Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach má v posledných rokoch rastúcu tendenciu. Najčastejšou destináciou pre nerezidentov bolo v roku 2016 Španielsko, počet prenocovaní tu predstavoval 295 miliónov, čo je oproti roku 2015 nárast o 9,33 %. Počet prenocovaní rezidentov aj nerezidentov bol v roku 2016 455 miliónov, tento počet rástol z roka na rok a od roku 2012 narástol o 18,89 %. Druhou najnavštevovanejšou turistickou destináciou pre nerezidentov bola v roku 2016 Veľká Británia s počtom prenocovaní 279 miliónov. Počet prenocovaní nerezidentmi je síce menší ako vo Francúzsku, no celkový počet prenocovaní rezidentmi aj nerezidentmi bol najvyšší zo sledovaných krajín, predstavoval hodnotu 476 miliónov. O vývoji prenocovaní vo Veľkej Británii máme nedostatok informácií, pretože chýbajú údaje za rok 2013, 2014 a 2017. Tretiu priečku v oblasti prenocovaní nerezidentov obsadilo Taliansko, kde počet prenocovaní v roku 2016 dosiahol hodnotu 199 miliónov, to je nárast oproti predchádzajúcemu roku o 3,54 %. Celkový počet prenocovaní tu zaznamenal najnižší počet v rámci porovnávaných krajín, a to konkrétne 403 miliónov. Francúzsko je síce najnavštevovanejšou krajinou na svete, počet prenocovaní je tu však najnižší v rámci sledovaných krajín a nerezidenti tu strávili len 125

miliónov nocí. Ak porovnáme prvé Španielsko a posledné Francúzsko, zistíme, že rozdiel v počte prenocovaní nerezidentmi je 58 %. Takýto nepomer medzi návštevnosťou a počtom prenocovaní je pravdepodobne zapríčinený strachom turistov o bezpečnosť po už spomínaných teroristických útokoch. Turisti teda krajinu navštívia, no neprenocujú v nej.

Pre porovnanie počtu prenocovaní sledovaných krajín so zvyškom EÚ sme vytvorili graf 1.

Graf 1: Podiel nocí strávených nerezidentmi v ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu v EÚ v roku 2016

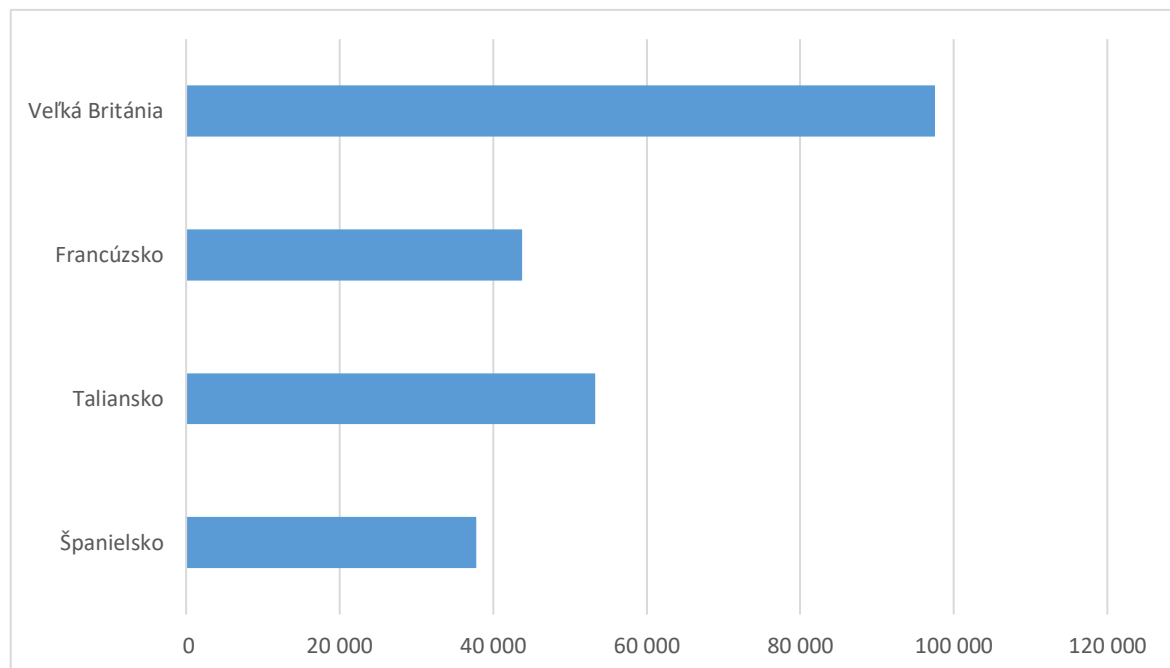

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Eurostat, 2017

V Španielsku prenocovalo najviac turistov v celej EÚ. Z celkovej hodnoty EÚ tvoril podiel prenocovaní v Španielsku až 22,2 %. V celej EÚ patrili medzi štyri najobľúbenejšie destinácie nerezidentov práve krajiny, ktoré v našej práci skúmame. Viac ako polovica (55,7 %) celkového počtu prenocovaní nerezidentov v EÚ pripadá na Španielsko, Taliansko, Francúzsko a Spojené kráľovstvo.

V nasledujúcom grafe zobrazujeme posledný zo sledovaných ukazovateľov cestovného ruchu, a to pridanú hodnotu.

Graf 2: Pridaná hodnota cestovného ruchu (v mil. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Eurostat, 2017

Pridaná hodnota odvetví CR zahŕňa pridanú hodnotu za všetky činnosti. Pridaná hodnota cestovného ruchu Veľkej Británie dosiahla najvyššiu hodnotu a v roku 2016 predstavovala 97 532 miliónov eur. Miera výrobného príspevku Talianska predstavovala 53 287 miliónov eur. Ďalej nasledovalo Francúzsko, ktorého pridaná hodnota tvorila 43 795 miliónov. Najmenšiu pridanú hodnotu spomedzi analyzovaných krajín generovalo Španielsko. Jeho pridaná hodnota bola 37 801 miliónov eur, čo je oproti Veľkej Británii o 46 % menej.

Po porovnaní vývoja cestovného ruchu v Španielsku vieme povedať, že má rastúcu tendenciu. Podiel cestovného ruchu na zamestnanosti tu tvorí 14,7 %. Podiel cestovného ruchu na HDP je 192,262 miliárd USD, čo predstavuje 14,5 %. Spomedzi sledovaných krajín je jeho podiel cestovného ruchu na HDP najvyšší. Jeho príjmy z cestovného ruchu boli za rok 2017 68 437 miliónov USD a jeho výdavky boli v hodnote 22 321, čo značí aktívne saldo platobnej bilancie. Počtom prenocovaní Španielsko dominovalo a z celkovej hodnoty EÚ tvoril podiel prenocovaní v Španielsku až 22,2 %.

Španielsko síce vykazovalo v rámci viacerých ukazovateľov cestovného ruchu najvyššie hodnoty, pri porovnaní pridanej hodnoty sa umiestnilo na poslednom mieste.

Podobne ako v Španielsku sa cestovný ruch vyvíjal aj v Taliansku, dokonca v roku 2017 mali aj rovnaký podiel cestovného ruchu na zamestnanosti. Cestovný ruch sa tu na HDP podieľal 13 %, spomedzi porovnávaných krajín je to druhé najvyššie číslo. Taliansko vykazovalo síce jeden z najvyšších podielov na zamestnanosti a HDP, jeho príjmy sú v rámci vybraných krajín najnižšie. Pri porovnaní počtu prenocovaní sa Taliansko umiestnilo na treťom mieste s počtom prenocovaní 210658786. Z celkovej hodnoty EÚ tvoril podiel prenocovaní v Taliansku 15 %. Pridaná hodnota Talianska predstavovala 53287 miliónov eur.

Pri porovnávaní vývoja cestovného ruchu vo Francúzsku sme zistili, že jeho podiel na zamestnanosti, podiel na HDP a počet prenocovaní v roku 2016 výraznejšie poklesli. Pokles podielu cestovného ruchu na zamestnanosti môže byť prejavom dlhodobo vysokej miery nezamestnanosti. Okrem vyššej miery nezamestnanosti však Francúzsko v roku 2015 potrápili aj teroristické útoky, ktoré mohli tento pokles zapríčiniť. Paradoxom však je, že krajina bola aj napriek útokom stále najnavštevovanejšou krajinou na svete a jej príjmy z cestovného ruchu boli v rámci porovnávaných krajín najvyššie.

Cestovný ruch vo Veľkej Británii taktiež zaznamenal kritický rok. V roku 2014 v Británii klesol podiel na zamestnanosti aj podiel na HDP. V tomto roku sa viac a viac začal spomínať Brexit, čo mohlo mať neblahý vplyv na cestovný ruch krajiny. Ak porovnáme príjmy a výdavky cestovného ruchu, zistíme, že počas celého sledovaného obdobia sú výdavky vyššie. Platobná bilancia Británie je teda dlhodobo pasívna. Zo sledovaných krajín však jej cestovný ruch generuje najvyššiu pridanú hodnotu, a to v hodnote 97532 miliónov eur.

Pri hľadaní štatistických údajov sme narazili na viaceré úskalia. Pri hľadaní údajov týkajúcich sa podielu cestovného ruchu na pridanej hodnote sme mali problém nájsť údaje z viacerých rokov, preto pre nás bolo nemožné porovnať jeho vývoj v krajinách. Na ďalšie úskalie sme narazili pri zobrazovaní údajov o počte prenocovaní vo Veľkej Británii, kde chýbali údaje z rokov 2013, 2014 a 2017.

3.2 Vplyv cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť vybraných krajín

Na identifikovanie vplyvu cestovného ruchu sme vykonali korelačnú a regresnú analýzu. Korelačná analýza je analýza závislosti dvoch premenných. Skúma, či sledované ukazovatele spolu korelujú, a ak áno, aká silná je miera ich vzájomnej závislosti a aký je jej charakter. Hlavným cieľom regresnej analýzy je preskúmať a charakterizovať vzájomné vzťahy medzi premennými.

Na zistenie vplyvu cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť krajiny sme si zvolili nezávislú premennú X - príjmy z cestovného ruchu a návštevnosť krajiny a ako závislú premennú Y sme stanovili HDP krajiny a podiel cestovného ruchu na zamestnanosti v krajine.

Francúzsko

Nasledujúca tabuľka nám zobrazuje vzťah sledovaných ukazovateľov.

Tabuľka 8: Korelačná analýza sledovaných premenných (Francúzsko)

	Návštevnosť	Príjmy z CR	HDP	Podiel CR na zamestnanosti
Návštevnosť	1			
Príjmy z CR	0,91085	1		
HDP	-0,1636	0,20509	1	
Podiel CR na zamestnanosti	0,8522	0,67503	-0,2846	1

Zdroj: vlastné spracovanie

Výška koeficientu návštevnosti a podielu cestovného ruchu na zamestnanosti nám dokazuje, že vzťah týchto premenných má veľmi vysokú závislosť, jeho hodnota sa totižto veľmi blíži číslu jeden. Vysokú závislosť dokazuje aj koeficient korelácie medzi podielom cestovného ruchu na zamestnanosti a príjmami z cestovného ruchu. Zaujímavé je, že koeficient medzi HDP a návštevnosťou má záporný charakter, pričom Francúzsko je najnavštevovanejšou krajinou na svete a analýza ukazuje, že s rastom počtu návštevníkov sa HDP bude znižovať, a naopak.

Regresná funkcia vzťahu návštevnosti (X) a podielu cestovného ruchu na zamestnanosti (Y) má tvar $y = 902,23 + 2E-05x$. Ak by bola návštevnosť nulová, podiel cestovného ruchu na zamestnanosti by bol 902,23 tisíc. Ak sa návštevnosť zvýši o jednu mernú jednotku, tak sa podiel cestovného ruchu na zamestnanosti zvýši o 2E-05 tisíc.

Regresná funkcia vzťahu podielu cestovného ruchu na zamestnanosti (Y) a príjmov z cestovného ruchu (X) má tvar $y = 2798,9 + 19,718x$. Ak by boli príjmy z cestovného ruchu nulové, podiel cestovného ruchu na zamestnanosti by bol 2798,9 tisíc. Ak sa príjmy z cestovného ruchu zvýšia o jednu mernú jednotku, tak sa podiel cestovného ruchu na zamestnanosti zvýši o 19,718 tisíc.

Španielsko

Tabuľka 9 nám predstavuje korelačné koeficienty pri sledovaných premenných v danej krajine.

Tabuľka 9: Korelačná analýza sledovaných premenných (Španielsko)

	Návštevnosť	Príjmy z CR	HDP	Podiel CR na zamestnanosti
Návštevnosť	1			
Príjmy z CR	0,52484	1		
HDP	-0,4262	0,53121	1	
Podiel CR na zamestnanosti	0,96835	0,43089	-0,4676	1

Zdroj: vlastné spracovanie

Výška koeficientu návštevnosti a podielu cestovného ruchu na zamestnanosti dokazuje, že vzťah týchto premenných má veľmi vysokú závislosť, jeho hodnota sa totižto veľmi blíži číslu jeden. Vyššiu závislosť dokazuje aj koeficient korelácie medzi HDP a príjmami z cestovného ruchu. Je paradoxom, že návštevnosť sa bude v porovnaní s HDP rovnako vyvíjať opačným smerom.

Regresnú funkciu vzťahu návštevnosti (X) a podielu cestovného ruchu na zamestnanosti (Y) vyjadríme ako $y = 1399,3 + 2E-05x$. Ak by bola návštevnosť nulová, podiel cestovného ruchu na zamestnanosti by bol 1399,3 tisíc. Ak sa návštevnosť zvýši

o jednu mernú jednotku, tak sa podiel cestovného ruchu na zamestnanosti zvýši o 2E-05 tisíc.

Funkciu vzťahu HDP (Y) a príjmov z cestovného ruchu (X) vyjadríme ako $y = 8E+11 + 8,4746x$. Ak by boli príjmy z cestovného ruchu nulové, HDP Španielska by bolo 779324181601,468 USD. Ak sa príjmy z cestovného ruchu zvýšia o jednu mernú jednotku, HDP sa zvýši o 8,4746 USD.

Taliansko

Podobne ako pri predchádzajúcich krajinách sme začali zostavením tabuľky, kde zobrazujeme koeficienty korelácie.

Tabuľka 10: Korelačná analýza sledovaných premenných (Taliansko)

	Návštevnosť	Príjmy z CR	HDP	Podiel CR na zamestnanosti
Návštevnosť	1			
Príjmy z CR	0,14883	1		
HDP	-0,5888	0,68609	1	
Podiel CR na zamestnanosti	0,91207	-0,0484	-0,7552	1

Zdroj: vlastné spracovanie

Z tabuľky nám vyplýva, že závislosť viacerých sledovaných premenných je vysoká, výnimkou je závislosť príjmov z cestovného ruchu a podielu na zamestnanosti, ktorá je veľmi nízka. Hodnota koeficientu vzťahu návštevnosti a HDP je záporná, návštevnosť a HDP sa menia opačným smerom. Podobne to bolo aj pri ostatných sledovaných krajinách, no s tým rozdielom, že závislosť Talianska ukazuje vyššiu závislosť. Veľmi silnú závislosť ukazuje koeficient návštevnosti a podielu CR na zamestnanosti s hodnotou 0,9. Ďalej môžeme vidieť vysokú závislosť aj medzi HDP a príjmami z cestovného ruchu.

Vzťah medzi premennými nám ďalej rozvíja regresná funkcia. Funkciu vzťahu návštevnosti (X) a HDP (Y) vyjadríme ako $y = 3E+12 - 19128x$. Ak bude návštevnosť nulová, tak HDP Talianska bude 2992442370067,89 USD. Ak sa návštevnosť zvýši o jednu mernú jednotku, tak HDP poklesne o 19128 USD.

Regresnú funkciu vzťahu návštevnosti (X) a podielu cestovného ruchu na zamestnanosti (Y) vyjadríme ako $y = 939,21 + 4,32848E-05x$. Ak by bola návštevnosť nulová, podiel cestovného ruchu na zamestnanosti by bol 939,21 tisíc. Ak sa návštevnosť zvýši o jednu mernú jednotku, tak sa podiel cestovného ruchu na zamestnanosti zvýši o 4,32848E-05 tisíc.

Ako posledné vyjadríme vzťah príjmov a HDP, kde rovnica ich vzťahu má tvar $y = 1,77E+10 + 0,012369x$. Ak by boli príjmy z cestovného ruchu nulové, HDP Talianska by bolo 17745455234,108 USD. Ak sa príjmy z cestovného ruchu zvýšia o jednu mernú jednotku, HDP sa zvýši o 0,012369 USD:

Veľká Británia

Poslednou krajinou, kde sme skúmali závislosti premenných, aby sme dokázali vplyv cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť krajiny, bola Veľká Británia.

Tabuľka 11: Korelačná analýza sledovaných premenných (Veľká Británia)

	Návštevnosť	Príjmy z CR	HDP	Podiel CR na zamestnanosti
Návštevnosť	1			
Príjmy z CR	0,12878	1		
HDP	-0,1941	0,71195	1	
Podiel CR na zamestnanosti	0,53517	-0,6451	-0,8532	1

Zdroj: vlastné spracovanie

Podobne ako pri ostatných sledovaných krajinách aj v prípade Veľkej Británie môžeme vidieť, že tu existuje silnejší vzťah medzi návštevnosťou a podielom cestovného ruchu na zamestnanosti. Silný vzťah tu existuje aj medzi príjmami z cestovného ruchu a HDP, kde sa koeficient korelácie blížil k jednotke. Je zaujímavé, že koeficient vzťahu

príjmov a podielu na zamestnanosti má zápornú hodnotu. Teda ak príjmy z cestovného ruchu v Británii rastú, tak podiel cestovného ruchu na zamestnanosti klesá alebo naopak.

Pre bližšie vysvetlenie vzťahov premenných sme použili aj regresnú analýzu. Funkciu vzťahu HDP (Y) a príjmov z cestovného ruchu (X) vyjadríme ako $y = 1,63359E+12 + 19,337x$. Ak by boli príjmy z cestovného ruchu nulové, HDP by bolo 1633590035560,08 USD. Ak sa príjmy z cestovného ruchu zvýšia o jednu mernú jednotku, HDP sa zvýši o 8,4746 USD.

Regresná funkcia vzťahu podielu cestovného ruchu na zamestnanosti (Y) a príjmov z cestovného ruchu (X) má tvar $y = 5001,296049 - 1,9337E-08x$. Ak by boli príjmy z cestovného ruchu nulové, podiel cestovného ruchu na zamestnanosti by bol 5001,29 tisíc. Ak sa príjmy z cestovného ruchu zvýšia o jednu mernú jednotku, tak sa podiel cestovného ruchu na zamestnanosti zníži o 1,9337E-08 tisíc.

V tejto časti našej práce sme teda potvrdili vplyv cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť krajín. Vo všetkých skúmaných krajinách sme zistili, že tu existuje vysoká závislosť medzi návštevnosťou krajiny a podielom cestovného ruchu na zamestnanosti. Koeficient korelácie sa pri všetkých sledovaných krajinách pohyboval okolo hodnoty 0,9, jedinou výnimkou bola Veľká Británia, ktorej hodnota koeficientu bola 0,5. Návštevnosť a HDP však v krajinách vykazovali rôznu závislosť. Závislosť vo Veľkej Británii, Francúzsku a v Španielsku bola veľmi nízka. Taliansku sa už závislosť pohybovala okolo hodnoty 0,6. Je paradoxné, že závislosť medzi návštevnosťou krajín a jej HDP mala záporný koeficient. Teda s rastúcou návštevnosťou krajín klesá jej HDP, a naopak.

Druhá nezávislá premenná, ktorú sme skúmali, boli príjmy z cestovného ruchu. Vysoká závislosť medzi príjmami z cestovného ruchu a HDP bola zistená pri Veľkej Británii a Taliansku. Stredná závislosť existuje v rámci vzťahu príjmov a HDP v Španielsku a veľmi nízka závislosť vo Francúzsku. Príjmy a podiel cestovného ruchu na zamestnanosti v krajinách mali rôzne závislosti. Vo Francúzsku bola táto závislosť vysoká a jej hodnota bola 0,7. Vysoká závislosť medzi príjmami a podielom cestovného ruchu na zamestnanosti existuje aj v Británii. Tu mal však koeficient zápornú hodnotu a premenné sa tak vyvíjajú opačným smerom. V Taliansku a Španielsku bola závislosť sledovaných premenných nízka. V Taliansku mal však koeficient zápornú hodnotu a v Španielsku kladnú.

Záver

Cestovný ruch a s ním spojené služby zaznamenávajú dynamický rozvoj po celom svete. Jeho význam neustále narastá, pretože prispieva k rastu a rozvoju krajiny: na jednej strane prináša mnohých hospodárskych hodnôt a výhod; na druhej strane pomáha budovať značku, imidž a identitu krajiny.

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo identifikovať vplyv cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť krajín s najvyšším počtom turistov v rámci Európskej únie. Týmto krajinami boli Francúzsko, Španielsko, Taliansko a Veľká Británia. V teoretickej časti sme vymedzili pojem cestovný ruch a systematizovali sme pojmy s ním spojené. Identifikovali sme faktory ovplyvňujúce cestovný ruch a charakterizovali sme vplyvy cestovného ruchu na krajiny. V praktickej časti sme porovnali vývoj cestovného ruchu vo vybraných krajinách na základe vybraných ukazovateľov. Ďalej sme podľa vybraných parametrov skúmali vplyv cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť krajiny.

Na základe uskutočnenej komparácie vývoja cestovného ruchu vo vybraných krajinách vieme potvrdiť jeho rastúcu tendenciu. Španielsko dosahovalo najvyšší podiel cestovného ruchu na zamestnanosti, najvyšší podiel cestovného ruchu na HDP a rovnako aj najväčší počet prenocovaní v krajine. V rámci porovnávania pridanej hodnoty cestovného ruchu však vykazovala najmenšiu hodnotu spomedzi porovnávaných krajín. Cestovný ruch v Taliansku a Španielsku sa vyvíjal veľmi podobne. K zaujímavým zisteniam sme však došli pri porovnávaní Francúzska. Francúzsko je najnavštevovanejšou krajinou na svete, no jeho podiel cestovného ruchu na HDP a zamestnanosti je v sledovaných krajinách najmenší. Taktiež sme zistili, že v roku 2016 tu došlo v výraznom poklese ukazovateľov cestovného ruchu. Túto negatívne zmenu môžeme pripísať teroristickým útokom, ku ktorým tu došlo v novembri roku 2015. Cestovný ruch vo Veľkej Británii taktiež zaznamenal kritický rok. V roku 2014 v Británii klesol podiel na zamestnanosti aj podiel na HDP. V tomto roku sa viac začal spomínať Brexit, čo mohlo mať neblahý vplyv na cestovný ruch krajiny.

Po vykonaní korelačnej a regresnej analýzy možno skonštatovať existujúci vplyv cestovného ruchu na ekonomickú výkonnosť krajín. Dokázali sme, že existuje vysoká závislosť medzi návštevnosťou krajiny a podielom cestovného ruchu na zamestnanosti. Pri Veľkej Británii a Taliansku sme dokázali aj vysokú závislosť HDP krajiny od príjmov z cestovného ruchu. Je však paradoxné, že závislosť medzi návštevnosťou krajín a jej HDP

mala záporný koeficient. Teda s rastúcou návštevnosťou krajín klesá jej HDP, a naopak. V prípade Británie a Talianska sa vyvíjali opačným smerom aj príjmy z cestového ruchu a podiel na zamestnanosti z cestovného ruchu.

Cieľ bakalárskej práce sme pomocou korelačnej a regresnej analýzy splnili. Pri práci sme však narazili na viaceré úskalia, ako napríklad nedostatok údajov, chýbajúce údaje, či ich neprehľadnosť. To nám sťažilo porovnávanie niektorých ukazovateľov cestovného ruchu.

Zoznam použitej literatúry

- [1] ABBAS, Eman. Economic impact of tourism. [online]. 2012. [cit. 2019-03-02]. Dostupné na: <https://www.slideshare.net/EmanAbbas/economic-impact-of-tourism->
- [2] BOROVSKEÝ, Juraj – NIŇAJOVÁ, Iveta. Podnikanie v cestovnom ruchu. Nesluša : Progressus Slovakia, 2006. 189 – 195 s. ISBN 80969627-8-7.
- [3] BOROVSKEÝ, Juraj – SMOLKOVÁ, Eva – NIŇAJOVÁ, Iveta. Cestovný ruch - trendy a perspektívy. 1. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2008. 280 s. ISBN 978-80-8078-215-3.
- [4] ENTREMPT. How Information Technology Has Affected the Tourism and Hospitality Industry [online]. 2018. [cit. 2019-03-18]. Dostupné na: <https://www.entremt.com/information-technology-affected-tourism-hospitality-industry/>
- [5] EUROSTAT. Employment statistics [online]. 2017. [cit. 2019-03-18]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics
- [6] EUROSTAT. Štatistika cestovného ruchu [online]. 2017. [cit. 2019-03-22]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_statistics/sk
- [7] GOELDNER, Charles – RITCHIE, Brent. Cestovní ruch, Principy, příklady, trendy. Praha : Bizbooks, 2014. 568 s. ISBN 9788025125953.
- [8] GÚČIK, Marián a kol. Manažment cestovného ruchu. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2006. 224 s. ISBN 80-88945-84-4.
- [9] GÚČIK, Marián a kol. Výstavba a prevádzka malých ubytovacích zariadení. Banská Bystrica : Trian, 1999. 170 s. ISBN 80-88945-09-7.
- [10] GUČÍK, Marián. Cestovný ruch. Politika a ekonómia. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2011. 186 s. ISBN 978-80-89090-98-3.
- [11] GÚČIK, Marián. Cestovný ruch. Úvod do štúdia. Banská Bystrica : Dali-BB, 2010. 308 s. ISBN 978-80-89090-80-8.

- [12] HAJNOVIČOVÁ, Viera – SEČÁNSKA, Zuzana. Satelitný účet cestovného ruchu SR (5. etapa) [online]. Bratislava: Infostat, Edícia Akty , 2009. [cit. 2019-04-01]. Dostupné na: [http://www.infostat.sk/new_web/sk/_publikacie/TSA 2008 dokument.pdf](http://www.infostat.sk/new_web/sk/_publikacie/TSA%2008%20dokument.pdf)
- [13] HESKOVÁ, Marie. Základní problémy cestovního ruchu. Vysoká škola ekonomická, 1999. 142 s. ISBN 9788070790472.
- [14] HOLDEN, Andrew. Environment and Tourism [elektronický zdroj]. 2. vyd. London : Routledge, 2007. 304 s. [cit. 2019-03-03]. ISBN 9780203937624. Dostupné na: <https://doi.org/10.4324/9780203937624>
- [15] ISLAMIA, Jamia Millia. Basic Concept of Tourism [online]. [cit. 2019-03-03]. Dostupné na: <https://www.slideshare.net/rnjanaditya/basic-concept-of-tourism>
- [16] KASPAR, Claude. Die Fremdenverkehrslehre im Grundriss. Bern : Haupt, 1975. 127 s. ISBN 9783258024035.
- [17] KUČEROVÁ, I.: Ekonomika se zaměřením na cestovní ruch. 1. vyd. Praha : IDEA SERVIS, 1997.153 s. ISBN 80--85970-14-7.
- [18] MINISTERSTVO DOPRAVY,VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR. Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 [online]. 2013. [cit. 2019-03-19]. Dostupné na: <https://documentcloud.adobe.com/link/track?uri=urn%3Aaaid%3Ascds%3AUS%3A4c300de8-941f-4d46-8e48-e1714e09c6cf>
- [19] NĚMČANSKÝ, Milan. Odvětví cestovního ruchu – 1.díl. 1. vyd. Karviná : SU Opava, 1999, 278 s. ISBN 80-7248-034-0.
- [20] NOVACKÁ, Ľudmila – LITOMERICKÝ, Juraj – ČUKANOVÁ, Miroslava. Interpretácia tradícií v cestovnom ruchu. In: 2017-1-CZ01-KA203-035428 MIECAT: *Metodológia interpretácie Európskeho kultúrneho dedičstva prostredníctvom atraktivít v cestovnom ruchu*. 2017.
- [21] NOVACKÁ, Ľudmila a kol. Cestovný ruch, technika služieb, delegát a sprievodca. Bratislava : Ekonóm, 2014. 476 s. ISBN 9788022539487.
- [22] OOHLALA, Reymarie. Overview of tourism impacts. [online]. 2013. [cit. 2019-03-18]. Dostupné na: <https://www.slideshare.net/reymarieoohlala/overview-of-tourism->
- [23] ORIEŠKA, Ján. Služby v cestovnom ruchu. 1. časť. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2011. 138 s. ISBN 978-80-89090-93-8.

- [24] SABOLOVÁ, Emília. Vybrané vplyvy cestovného ruchu na región a teoretické východisko percepcie cestovného ruchu [online]. *Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešovensis*, Prešov : Vydavateľstvo prešovskej univerzity, 2013, roč. 55, s. 119-127. [cit. 2019-02-18]. ISSN 1336-6149. Dostupné na: https://www.unipo.sk/public/media/18399/Folia_geographica_2013_21_Sabolova.pdf
- [25] SAN. Cestovný ruch je pre planétu štyrikrát horší, ako sa doteraz myslelo [online]. In: *Hospodárske noviny: Science*. 2018. . [cit. 2019-03-21]. Dostupné na: <https://science.hnonline.sk/klima-a-fyzika/1741879-cestovny-ruch-je-pre-planetu-styrikrat-horsi-ako-sa-doteraz-myslelo>
- [26] SUN, Christian. ECONOMIC CONTRIBUTION OF TRAVEL AND TOURISM [online]. 2015. [cit. 2019-03-18]. Dostupné na: <http://www.aalep.eu/economic-contribution-travel-and-tourism>
- [27] SUNLU, Ugur. Environmental impacts of tourism [online]. In : *Camarda D . (ed.), Grassi ni L. (ed.). Local resources and global trades: Environments and agriculture in the Mediterranean region*. Bari : CIHEAM, 2003. p. 263-270 . [cit. 2019-03-18]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/275349611_Environmental_impacts_of_tourism
- [28] ŠEVČÍK, Michal. Základy rozvoja cestovného ruchu [online]. *Súčasný a perspektívne trendy vo vidieckom turizme a agroturizme v rámci jednotnej Európy*. [cit. 2019-04-03]. Dostupné na: http://www.tik.sk/projekty/vidiecky_turizmus_a_agroturizmus/ikolo/zaklady-rozvoja-cestovneho-ruchu/
- [29] ŠITÁROVÁ, Jana – HRINDA, Milan. Trendy a inovácie v cestovnom ruchu [elektronický zdroj]. České Budějovice : INPROFORUM, 2009. 6 s. ISBN 978-80-7394-173. Dostupné na: <http://ocs.ef.jcu.cz/index.php/inproforum/INP2009/paper/viewFile/245/238>
- [30] VAŠKO, Martin.: Cestovní ruch a regionální rozvoj. 1. vydání: Vysoká škola ekonomická, Praha, 2002, 95 s. ISBN 80-245-0445-6.
- [31] WORLD TOURISM ORGANIZATION (UNWTO). Tourism highlights, 2013 edition [online]. Spain: 2013. 16 s . [cit. 2019-02-18]. Dostupné na: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284415427>

- [32] WORLD TOURISM ORGANIZATION (UNWTO). Tourism highlights, 2014 edition [online]. Spain: 2014. 16 s . [cit. 2019-03-18]. Dostupné na: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416226>
- [33] WORLD TOURISM ORGANIZATION (UNWTO). Tourism highlights, 2016 edition [online]. Spain: 2016. 16 s . [cit. 2019-02-18]. Dostupné na: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284418145>
- [34] WORLD TOURISM ORGANIZATION (UNWTO). Tourism highlights, 2018 edition [online]. Spain: 2018. 16 s . [cit. 2019-02-18]. Dostupné na: <https://doi.org/10.18111/9789284419876>
- [35] WORLD TRAVEL & TOURISM COUNCIL (WTTC). Travel & Tourism Economic Impact 2019 [online]. World. United Kingdom : 2019. 20 s. [cit. 2019-03-18] Dostupné na: [https://www.wttc.org//media/files/reports/economic impact research/regions-2019/world2019.pdf](https://www.wttc.org//media/files/reports/economic%20impact%20research/regions-2019/world2019.pdf)
- [36] WORLD TRAVEL & TOURISM COUNCIL (WTTC). WTTC Data Gateway [online]. 2018. [cit. 2019-02-18]. Dostupné na: <https://www.wttc.org/datagateway>
- [37] WORLD BANK GROUP. 2016. International tourism. [online]. [cit. 2019-03-11]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.TVLX.CD?view=chart>